

سه‌رۆکایه‌تی ئه‌نجومه‌نی وه‌زیران

په‌یره‌وی ژماره (1) سالی 2009

په‌یره‌وی کاری دنیایی جۆری له حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان

له به‌ر رۆشنایی ب‌رگه‌ی 3 له ماده‌ی هه‌شتم له یاسای ئه‌نجومه‌نی وه‌زیران ژماره 3 سالی 1992، وه پ‌شت به‌ست به‌و ده‌سه‌لاته‌ی پ‌یمان دراوه، ب‌رپارماندا به‌ ده‌رکردنی په‌یره‌وی کاری دنیایی جۆری له حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان به‌م شیوه‌یه‌ی خواره‌وه :

پ‌یناسه‌ی دنیایی جۆری

ماده‌ی یه‌که‌م:

مه‌به‌ست له (دنیایی جۆری) بۆ مه‌به‌سته‌کانی ئه‌م په‌یره‌وه، ئه‌و وه‌زیره‌ یه‌ که له ناو وه‌زاره‌تیکدا ده‌خ‌ریته کار بۆ دنیایی کردنی ئه‌نجومه‌نی وه‌زیران و وه‌زیر و به‌رپۆه‌به‌ره بالاکان که به‌رپۆه‌بردن، به‌رپۆه‌بردنی مه‌ترسی، پ‌رۆسه‌کان، پ‌رۆژه‌کان و پ‌یشه‌کش کردنی خ‌زمه‌تگوزاریه‌کان له وه‌زاره‌تا ئابووری و کارا و کاریگه‌رن و به‌گۆیره‌ی جۆری پ‌یویست و له‌کاتی گونج‌اوی خۆیدا ج‌یبه‌ج‌ی ده‌کرین، وه هه‌روه‌ها به‌ مه‌به‌ستی پ‌یشه‌کش کردنی ئامۆژگاری و پاسپارده‌ی گونجاو بۆ ده‌ست ن‌یشان کردنی خ‌اله‌ لاوازه‌کان و چاره‌سه‌رکردنیان، یاخود هاندانی چاکسازییه‌کان.

دامه‌زاندنی به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی دنیایی جۆری له وه‌زاره‌ته‌کان و رۆلیان

ماده‌ی دووهم:

1. دامه‌زاندنی (به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی دنیایی جۆری) به‌ ناستی (به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی) له دیوانی وه‌زاره‌ته‌کان و ئه‌و دامه‌زراوانه‌ی به‌ پ‌له‌ی وه‌زاره‌ت دین، به‌ سه‌رپه‌رشتی ئه‌و (پ‌اویژنکار و به‌رپۆه‌به‌ره گ‌شتی و شاره‌زا) یانه‌ی که سه‌رکه‌وتوانه‌ مه‌شقی تیۆری و پ‌راکتیکیان ئه‌نجامداوه به‌ پ‌شتیوانی (قوتابخانه‌ی نه‌ته‌وه‌یی حکومه‌ت) (National School of Government)، سه‌ره‌پای ئه‌رک و به‌رپ‌رسیاریه‌تییه‌کانی ئ‌یستای خۆیان.
2. وه‌زیر به‌رپ‌رسیار ده‌ب‌یت له دانانی به‌رپۆه‌به‌ری دنیایی جۆری له وه‌زاره‌تا به‌ ره‌چاوکردنی ئه‌حکامه‌کانی ئه‌م په‌یره‌وه.
3. (به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی دنیایی جۆری) راسته‌وخۆ ده‌به‌ستریته‌وه به‌ وه‌زیر، وه راپۆرته‌کانی پ‌یشه‌کش به‌ وه‌زیر ده‌کریت به‌ شیوه‌ی وه‌زی واته به‌لایه‌نی که‌م چوار جار له سالیکیدا، وه ده‌کریت ژماره‌ی راپۆرته‌کان زیاتر ب‌یت ئه‌گه‌ر هاتوو وه‌زیر داوای کرد.
4. وه‌زیر و سه‌رپه‌رشتیاری دنیایی جۆری به‌ شیوه‌یه‌کی فه‌رمی ر‌یک ده‌که‌ون له‌سه‌ر سنووری ده‌سه‌لات و ئه‌رکه‌کان (Terms of Reference) بۆ دنیایی جۆری، و پ‌یویسته به‌ لایه‌نی که‌مه‌وه ئه‌مانه له خۆ ب‌گریت:

ئهرشیفی رۆژنامه‌ی وه‌قائعی کوردستان له سابتی وه‌زاره‌تی داد

- ۱- پیدانی مافی تهواو بو گهیشتن به زانیارییهکان و دۆسیه‌ی کارمه‌ندان، ئەوه‌نده‌ی پیویسته بو راییکردنی کاری دُنیا‌یی جۆریی .
- ب- دیاریکردنی سنووری تهواوی کاری دُنیا‌یی جۆریی له‌گه‌لّ بواری پیداجوونه‌وه به‌پی‌ی گرنگی و ئەوله‌ویه‌تی بواره‌که بو ئەرک و چالاکییه‌کانی وه‌زاره‌ت .
- ج- پیدانی ده‌سه‌لاتی پیویست بو جیّ به جیّ کردنی کاره‌کان له چوارچێوه‌ی وه‌زاره‌تدا .
- د- ئەو ستانده‌ردانه‌ی که کاری له‌سه‌ر ده‌کرێت .
- ه- شیوه‌ی ئەو جیّ به جیّ کردنه‌ی که وه‌زیر پێشبینی ده‌کات .

مادده‌ی سی یه‌م :

۱. چاوپیداخشانده‌وه‌کانی دُنیا‌یی جۆریی له وه‌زاره‌تدا، ده‌بیّت ئەو ئەرک و چالاکیانه‌ش له خۆ بگرێت که ده‌که‌ویته چوارچێوه‌ی به‌رپرسیاریتی ئیستای کاری سه‌ره‌رشتیاری دُنیا‌یی جۆریی (ئه‌گه‌ر هاتوو هه‌لسان به کاره‌کانی خۆیان سه‌ره‌رای ئەرکی دُنیا‌یی جۆریی).
۲. بو راستی و دا‌بینکردنی بی‌لایه‌نی له کاری دُنیا‌یی جۆریی بو ئەو چالاکی و ئەرکانه‌ی که سه‌ره‌رشتیاری دُنیا‌یی جۆریی خۆی به‌رپرسه‌ لیان ، پیویسته وه‌زیر داوا له لیژنه‌ی بالای دُنیا‌یی جۆریی بکات بو ئەنجامدانی پرۆگرامیک بو پیداجوونه‌وه‌ی ده‌ره‌کی له‌لایه‌ن تیمیکێ ده‌ره‌وه‌ی وه‌زاره‌ت .

مادده‌ی چواره‌م :

- سه‌ره‌رشتیاری دُنیا‌یی جۆریی ئەم ئەرکه سه‌ره‌کیانه‌ی خواره‌وه جیبه‌جیّ ده‌کات سه‌ره‌رای ئەرک و به‌رپرسیاریتی ئیستای خۆیان :
- أ- په‌یوه‌ندیکردن به وه‌زیر و لیژنه‌ی بالای دُنیا‌یی جۆریی له سه‌رۆکایه‌تی ئەنجومه‌نی وه‌زیران .
- ب- ریکه‌وتن له‌سه‌ر سنووری ده‌سه‌لات (Terms of Reference) له‌گه‌لّ وه‌زیردا .
- ج- پلاندانان بو پرۆگرامی کاری دُنیا‌یی جۆریی .
- د- دیاریکردنی کاره‌کانی دُنیا‌یی جۆریی و دا‌به‌شکردنی به‌سه‌ر فه‌رمانبه‌رانی به‌رپه‌به‌رایه‌تیه‌که‌دا .
- ه- دروستکردنی ژینگه‌یه‌که له ناو وه‌زاره‌تدا تا دُنیا‌یی جۆریی گه‌شه‌ بکات .
- و- دُنیا‌بوون له‌وه‌ی که فه‌رمانبه‌رانی دُنیا‌یی جۆریی مه‌شقی ته‌واویان وه‌رگرتوو و کارامه‌یی و زانیاری ته‌واویان هه‌یه بو جیبه‌جیّکردنی کاری پیداجوونه‌وه‌کان .
- ز- ریکه‌وتن له‌سه‌ر ریکاکان و ستاندارده‌کانی کارکردن .
- ح- په‌سه‌ندکردنی پلانی پیداجوونه‌وه .
- گ- دُنیا‌بوون له جۆری کارکردنی به‌رپه‌به‌رایه‌تی .
- ی- پیداجوونه‌وه‌ی به‌لگه‌کان و دۆزینه‌وه‌کان و ده‌رئه‌نجام و راسپاردنه‌کان .

ئهرشیفی رۆژنامه‌ی وه‌قائعی كوردستان له سایته‌ی وه‌زاره‌تی داد

ك- دۇنيا بون لەوہى راپۇرتى دۇنيايى جۇرىي تىر وتەسەلە .

ماددەى پىنچەم:

سەرپەرشتىارى دۇنيايى جۇرىي دراسەيەكى پىويست ئەنجام دەدات سەبارەت بەو فەرمانگە و بەشانەى لەناو ديوانى وەزارەتدا كارەكانيان يان بەشيكى كارەكانيان بە جۇرىك لە جۇرەكان پەيوەندىدارە بە كارى دۇنيايى جۇرىيەوہ يەوہ و دواتر راسپاردەى پىويستى خۇى بەرزەكاتەوہ بۇ وەزىر بەمەبەستى يەكخستنى كارى دۇنيايى جۇرىي لە وەزارەتەكاندا.

ماددەى شەشم:

دەبىت وەزىر (ھۆكارى ياسايى) بخاتە بەردەست (ليژنەى دۇنيايى جۇرىي لە سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزىران) پىش ئەنجامدانى لەسەر كارلابردنى سەرپەرشتىار و بەرپوہبەر و فەرمانبەرانى دۇنيايى جۇرىي يان سزادانيان.

ماددەى ھەوتەم:

۱. بەرپوہبەرايەتى دۇنيايى جۇرىي لە (۳-۶) فەرمانبەر پىكىدیت (لە ناوياندا بەرپوہبەرى دۇنيايى جۇرىي)، و ژمارەى فەرمانبەرەكان دەبىت لەلايەن وەزىرەوہ برپارى لەسەر بدىت، لەدواى پىشنيارکردن يان لەلايەن سەرپەرشتىارى دۇنيايى جۇرىيەوہ.
۲. ليژنەى بالاي دۇنيايى جۇرىي دەبىت ئەو پىنمايىانە بخاتە بەردەست وەزىر لەسەر ئەو پىوہرانەى كە پىويستە رەچاوبكرين لە كاتى برپاردان يان بۇ ديارىکردنى فەرمانبەرانى بەرپوہبەرايەتەكە.

ماددەى ھەشتەم:

ھەموو فەرمانبەرانى دۇنيايى جۇرىي دەبىت لە ماوہيەكى ديارىكراودا بگەنە ئاستى ستاندارد و پروانامەى دۇنيايى جۇرىي ھكومەتى ھرىمى كوردستان بەدەستبەين .

ليژنەى بالاي دۇنيايى جۇرىي لە سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزىران

ماددەى نۆيەم:

۱. بە برپارى سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزىران (ليژنەى بالاي دۇنيايى جۇرىي لە سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزىران) پىكدەھىترىت، كە ئەركە سەرەكايەكانى برىتى دەبىت لە:
ا- گەشەپىدان و پاراستن و گەياندى ستانداردەكانى دۇنيايى جۇرىي ھكومەتى ھرىمى كوردستان.
ب- گەشەپىدان و پاراستن و گەياندى پەپرەونامەى كاروبارى دۇنيايى جۇرىي كە فۇرمات و نەخشەى لەخۇگرتوہ .
ج- بەردەستخستنى رىنمايى لەسەر دانانى بەرپوہبەرى دۇنيايى جۇرىي، وھەلسەنگاندنى بەلگەى ياسايى لە حالەتەكانى لەسەركار لابردن و سزادانى

كارمەندانى دۇنيايى جۇرىي .

ئەرشىفى رۆژنامەى وهقائى كوردستان لە سايتى وەزارەتى داد

د- بەردەستخستنى رينماييەكان و پيوەرەكانى ستاف و دروستکردنى تيمەكانى دُنيايى جۆريى .

ه- بەرەوپيشبردن و پاراستنى پيوەرەكانى بېروانامەى دُنيايى جۆريى حكومەتى ھەريىمى كوردستان، ھەرەھا بۇ پاراستنى دۇسيەى تۆمارى ئەو كەسانەى كە بېروانامەكەيان بەدەستھيئاوہ وئەوانەش كە ھەول دەدەن بۇ بەدەستھيئانى .

و- ديارىکردنى پيويستىەكانى راھيئان و گەشەپيكردى (زانيارى و تىگەيشتنى سەرەتايى، بەرەوپيشچوونى كارامەيى بەردەوام و پراكتيكي) بۇ كۆمەلگاي دُنيايى جۆريى و ھەرەھا كارکردن بۇ پركردنەوہى ئەو پيداويستيانە بە باشترين ريگا .

ز- ھەرگرتن و پيداچوونەوہى راپۆرتى ھەرزى وەزارەتەكان (چوار جار لە ساليكدا) لە بارەى چالاکى دُنيايى جۆريى لە وەزارەتەكاندا .

ح- دارشتن و جيئەجيكردى پروگرامى دُنيايى جۆريى بۇ بەريوہەرايەتى دُنيايى جۆريى ھەر وەزارەتيك و راپۆرتکردنى بۇ ھەزيرى پەيوەنديدار لەگەل ھەر پيشنياريك بۇ چاكسازى و باشترکردن .

گ- پيشكەشکردنى راپۆرت دووجار لە ساليكدا لەسەر ئەنجام و ئەدائى گشتى دُنيايى جۆريى بۇ سەرۆك وەزيران و جيگرى سەرۆك ، دەكرىت ژمارەى راپۆرتەكان زياتر بن لە دووجار لە ساليكدا ئەگەر لە لايەن سەرۆكى حكومەت يان جيگرەكەى داوا كرا .

ى- پيشەوايىکردنى پيداچوونەوہكانى تيمى ھاوبەشى دُنيايى جۆريى لەسەر خزمەتگوزاريە ھاوبەشەكان و ھەنگاو و پروگرامە سەرەككەيان .

ك- دەبيتە ناوہنديك بۇ شارەزايى و ھاريكارى كرىدى بەريوہەرايەتبيەكانى دُنيايى جۆريى بە پيدانى نامۆزگارى و رينمايى شارەزايانە .

ل- بپياردان لەسەر راپۆرتى پيداچوونەوہكان و ئەنجام و ئەدائى گشتى دُنيايى جۆريى .

۲. ليژنەكە پالپشتى دەكرىت لە لايەن كەسيكى مەشقپيكرائى ھەميشەيى لە بواری دُنيايى جۆريدا كە ھەلدەستيت بە جيئەجى كرىدى فرمانە كىرداريەكان كە لە سنوورى دەسەلاتدا ناماژەى پيدراوہ و ھەرەھا ھەمان كەس ھەلدەسييت بە نامادەكردنى رەشونسەكان و راپۆرتەكان .

ماددى دەيەم:

ليژنەى بالاي دُنيايى جۆريى لە سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزيران ھەلدەستيت بە جيئە جى كرىدى پروگراميكي چاو پياخشاندەوہى دەرەكى بۇ كارى تيمەكانى دُنيايى جۆريى وەزارەتەكان بۇ ئەوہى (سەرۆك وەزيران و جيگرى سەرۆك وەزيران و ھەزيرەكان) دُنيا بکەنەوہ

ئەرشيفى رۆژنامەى وهقائى كوردستان لە سايتى وەزارەتى داد

که بهر یوه بهرایه تیه کانی دنیایی جوړیی کاره کان به پیی ستانداردی دیاری کراو جی به جی دهکن.

ماددهی یانزدهییم:

سه رجهم وهزارهت ولایه نه په یوه ندیداره کان ئەم پهیره وه جیبه جی دهکن .

ماددهی دوانزهییم:

ئەم پهیره وه له پوژی دەرچوونیه وه جیبه جی دهکریت، و له روژنامهی فهرمی (وهقایی کوردستان) بلاوده کریتته وه.

نیچیرقان بارزانی

سه روکی ئە نجومه نی وهزیران

۲۰۰۹/۴/۷